

L'Institut d'Estudis Catalans celebra el primer centenari de la seva creació amb la voluntat de refermar els vincles amb la societat i disposat a engegar un procés de reflexió sobre els canvis que ha d'afrontar i els instruments que li calen per promoure la llengua i la cultura catalanes el segle XXI. Els actes commemoratius de l'efemèride van començar la tardor passada i es desenvolupen durant tot aquest any.

Institut d'Estudis Catalans, un segle de catalanística

TEXT

Sergi Doria

FOTOS

Lluís Sans

● L'Institut d'Estudis Catalans va néixer el 18 de juny de 1907, fundat per Enric Prat de la Riba per un acord de la Diputació de Barcelona. Tanmateix, abans d'aquella data, la idea de comptar amb una acadèmia de la llengua catalana ja havia tingut el seu proemi. L'octubre de 1906 es va celebrar el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que impulsava el canonge mallorquí Antoni Maria Alcover: sense cap subvenció oficial, l'esdeveniment va ser finançat per subscripció popular. Poc abans del Congrés, del 31 de juliol al 13 de setembre, Alcover havia fet amb el doctor Bernhard Shädel una excursió filològica per cinquanta-dues localitats de l'àrea pirinenca durant la qual va omplir els quaderns de varietats dialectals.

El poder de convocatòria del Congrés va superar les previsions més optimistes. El fotògraf de *La Il·lustració Catalana* restà bocabadat en veure Joan Maragall, Joaquim Ruyra, Gabriel Alomar, Jaume Massó i Torrents, Pompeu Fabra, Manuel de Montoliu, Ramon Menéndez Pidal, Enric Prat de la Riba... Tot l'àmbit lingüístic català hi era representat: el Principat, el País Valencià, les Illes

Balears, la Catalunya Nord i l'Alguer. S'hi van presentar més de seixanta comunicacions i hi va haver aferrissades controvèrsies. La discussió que va fer més soroll la van protagonitzar mossèn Alcover i Pompeu Fabra. Enginyer industrial de quaranta anys i lingüista autodidacte, Fabra ostentava la càtedra de química a l'Escola de Bilbao i d'ençà de l'any 1891 va promoure la modernització i fixació ortogràfica del català a la revista *L'Avenç*, de Massó i Torrents.

Joan Maragall va quedar admirat del suport de la societat civil a un aplec filològic: "Tres mil congressistes! Què vol dir això en una població on no hi ha ni tres filòlegs? Tres mil congressistes? Oh!, és que molts d'aquests no saben llegir ni escriure. Han pagat el duro perquè sí, perquè és per Catalunya, per la causa. El forner, el manyà, el vigilant són congressistes. Ells no hi aniran pas, al Congrés, altra feina tenen... però paguen per Catalunya, i n'estan orgullosos..."

Aquell any de la Solidaritat Catalana, Josep Pijoan duia una activitat febril i Eugeni d'Ors inaugurava el *Glosari* a

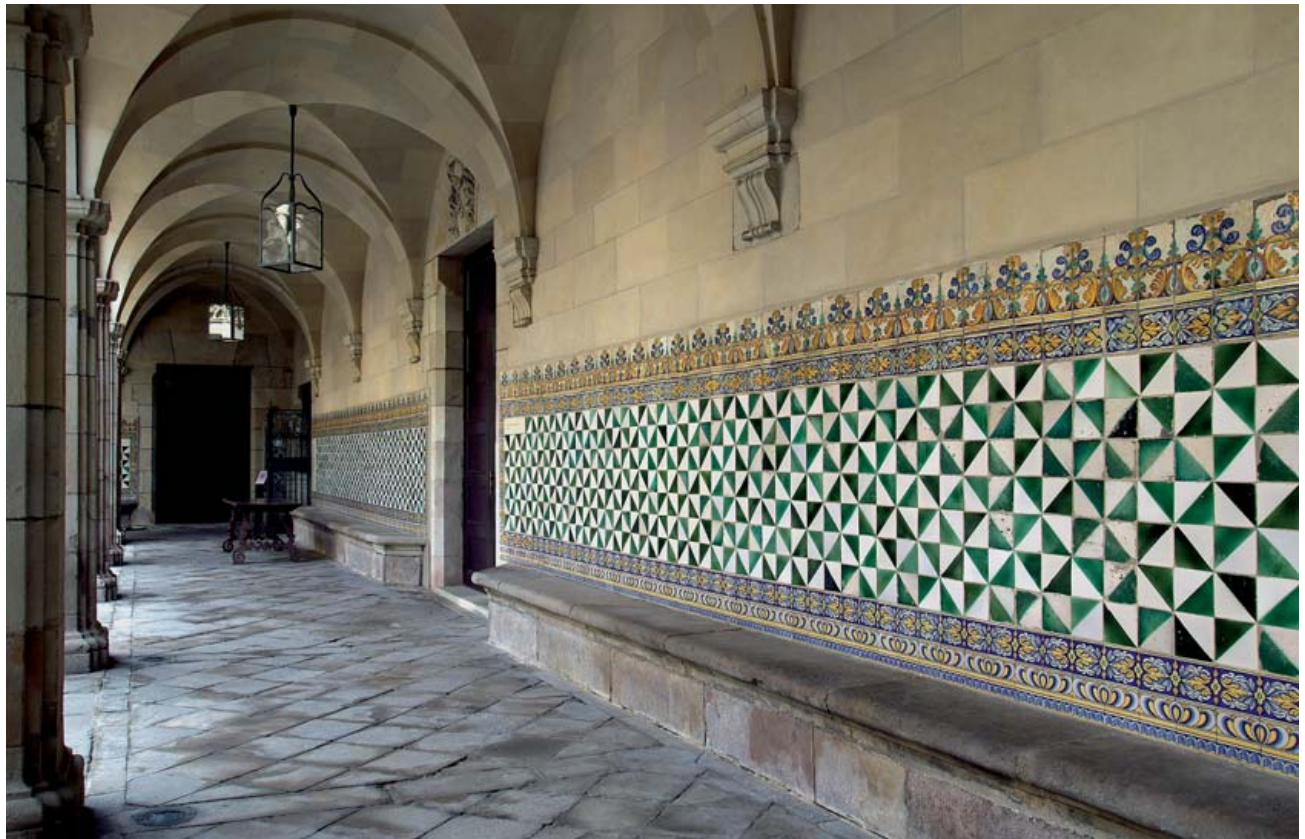
La Veu de Catalunya. Ramon Casas els va retratar al carbó: dos homes que ho van donar tot per construir culturalment Catalunya i van acabar sentint-se estrangers a la seva terra. Per la finca dels Sagarra, a Santa Coloma, es deixaven caure els diumenges que feia bon temps alguns d'aquells savis de la Història i l'Arqueologia que nodriren l'Institut d'Estudis Catalans. Josep Maria de Sagarra tenia deu anys quan va copsar el "crani barbarenc" d'un Pijoan que acabava de publicar el *Cançoner* i que "no deixava un os tranquil als erudits, als historiadors i als arqueòlegs". Com recorda Sagarra, fou Pijoan "qui burxà a l'orella" de Prat de la Riba sobre la necessitat de crear l'Institut d'Estudis Catalans: "Impacient com era, abans que Prat de la Riba donés forma a la corporació, Pijoan ja havia agafat una taula i una cadira i s'hi havia instal·lat, precipitant els esdeveniments".

L'IEC va començar a funcionar el 5 de juliol de 1907 i la Secció Històrico-Arqueològica es va constituir el 1911, i amb la Secció de Ciències i la Filològica es completava l'estructuració de l'Institut. La primera junta la integraren

el gener de 1912 Antoni Rubió i Lluch (president), Josep Pijoan (historiador d'art), Jaume Massó i Torrents (bibliògraf i historiador literari), Joaquim Miret i Sans (investigador dels orígens comtals de Catalunya), Brocà (jurista), Puig i Cadafalch (arquitecte i arqueòleg), Pere Coromines (escriptor) i Miquel dels Sants Oliver (escriptor i director de *La Vanguardia*). El pressupost inicial era magre i, com que s'acabava d'inaugurar el Palau de Justícia al passeig de Sant Joan, l'Institut va aprofitar l'edifici de la Diputació Provincial: s'hi accedia per la façana posterior de la Generalitat, al carrer del Bisbe, davant del carreró de la Pietat. El cervell i el múscle els posava un Pijoan infatigable, ajudat en el transport i classificació de llibres per Jordi Rubió, Francesc Martorell, Ramon d'Alós, Manuel Raventós i un jove Agustí Calvet.

Secretari-redactor de la Secció Històrico-Arqueològica, Calvet tenia un contracte temporal de cinquanta pessetes mensuals. Aquell jove que encara no s'havia revelat com a periodista amb el pseudònim de Gaziell sentia admiració per Prat de la Riba. L'autor de *La nacionalitat catalana*

A la pàgina anterior i sobre aquestes línies, els jardins i el pati de la Casa de Convalecència, seu de l'IEC. L'Ajuntament va cedir a l'Institut l'antic Hospital de la Santa Creu el 1931, per allotjar-hi els seus serveis i la Biblioteca de Catalunya. Després de la Guerra Civil, la Diputació franquista es va apoderar dels locals, que l'Institut no recuperaria fins al 1977, i a la rehabilitació dels quals es van dedicar mil milions de pessetes el 1982.

Detalls de la decoració dels murs del pati porticat i de la capella. La restauració de 1982 va permetre recuperar la policromia original i la pedra de Montjuïc va tornar a destacar sobre paviments i façanes.

visitava sovint l'IEC: “Així que em veia m’adreçava un senyal amistós, perquè m’hi apropés, i llavors em demanava detalls de la feina que l’Institut duia entre mans, de les publicacions que preparava, dels llibres nous comprats, de les revistes rebudes, de les visites que ens feien molts savis estrangers i de la copiosa correspondència d’informació i intercanvis que sosteníem”. Per a Calvet, l’IEC dels primers anys fou “una corporació sàvia i patriarcal” amb erudits com Joan Givanel, Nicolau d’Olwer, Duran i Sampere o Pompeu Fabra. A *La Veu de Catalunya*, Xènius passava llista dels noucentistes. El 1910 el Glosador va endegar amb Manuel de Montoliu i Agustí Calvet una campanya per establir a Barcelona una gran biblioteca i va descriure entusiasmat els fons de la Reial Biblioteca de Munic. Arribava el seu moment de glòria: el gener de 1911, Xènius publicava a la revista *La Catalunya* “El renovamiento de la tradición intelectual catalana”, tot un programa d’acció... I Prat de la Riba va demostrar una gran habilitat en traduir les idees en fets al febrer, quan va nomenar D’Ors secretari general de l’Institut d’Estudis Catalans i membre de la Secció de Ciències. L’enlairament orsià coincideix amb la publicació de *l’Almanac dels noucentistes* i de les *Qüestions de gramàtica catalana*, de Pompeu Fabra. L’obra fabriana és, a judici de D’Ors, la del català modern, “el *Don Quijote* de la nostra Filologia *andant*”. La importància rau a empeltar ciència i filologia. El 13 de febrer de 1911, D’Ors adverteix *La Veu* de la necessitat de crear la Secció Filològica de l’IEC: “Jo

crec que seria bona obra de pàtria el procurar entre tots que pogués continuar treballant-hi d'una manera més ampla i professional...” Animat per Prat, l'estiu de 1912 Pompeu Fabra deixa Bilbao i es fa càrrec de la càtedra de Català de la Diputació de Barcelona. A partir d'aleshores, la seva dedicació serà exclusiva, adscrit a la Secció Filològica de l'IEC, que ha començat a funcionar fa un any. L'historiador Edmon Vallès descriu Fabra com un “home calmos, pacient, cordial, d'aspecte esportiu, que fumava tabac anglès en pipa i practicava amb engrescament el tennis...” El 1914 Fabra publica per a l'IEC les *Normes ortogràfiques...* Les seguiran el *Diccionari ortogràfic* (1917), la *Gramàtica catalana* oficial de l'Institut (1918) i la culminació de la seva obra: el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932).

L'IEC A LA CATALUNYA DEL XXI

Un segle després l'IEC compta amb cinc seccions: la Històrico-Arqueològica, la de Ciències Biològiques, la de Ciències i Tecnologia, la Filològica i la de Filosofia i Ciències Socials, amb 26 societats filials. Durant tot aquest any 2007 commemora el seu centenari. Com explica Antoni Riera i Melis, president de la Comissió Executiva del Centenari, “durant setze mesos, les sessions acadèmiques i les presentacions de publicacions específiques s'alternen amb exposicions, concerts i iniciatives mediàtiques.” El centenari no ha estat concebut “per a celebrar l'efemèride amb una nostàlgia complaent, sinó

Juntament amb la rehabilitació arquitectònica, la intervenció de 1982 va permetre modernitzar i ampliar les instal·lacions, i es va passar de disposar d'una sala d'actes a les quatre actuals, com la que es mostra a l'esquerra. A la imatge de la dreta, la llibreria.

amb la ferma convicció que institucions com la nostra continuen sent necessàries, per tal com s'ocupen de tasques específiques de les quals no s'encarrega cap altra institució. Voldríem que els recursos i els esforços esmerçats servissin per a refermar els vincles entre l'Institut i el conjunt de la societat catalana i per a obrir un procés de reflexió sobre els canvis que ha de fer i els instruments que ha d'emprar per a promoure, defensar i difondre la llengua i la cultura catalanes al segle XXI, que no podran ser els de la centúria passada”.

Instal·lat des del 1982 a l'antic Hospital de la Santa Creu, l'Institut va dedicar mil milions de pessetes a la rehabilitació de la Casa de Convalescència. Les pintures i litografies d'Andreu Alfaro, Ràfols-Casamada, Cuixart, Viladecans o Subirachs es conjuminaven amb les obres de Torres Garcia, els colors del Noucentisme que van animar la institució en temps d'Eugeni d'Ors. Algunes sanefes tapades durant dècades pel guix donaven a llum la seva policromia i la façana i el paviment recobraven la pedra originària de Montjuïc. Es va passar de tenir una única sala d'actes a tenir-ne quatre, i les de reunions, que eren tres, van passar a ser sis. S'hi van incorporar ascensors i es van centralitzar instal·lacions i serveis: en total, 5.000 metres quadrats i 1.000 més del local del carrer de Maria Aurèlia Capmany. Presidit des de l'abril de 2005 pel sociòleg Salvador Giner, l'IEC ha dedicat la darrera dècada a vindicar la unitat de la llengua catalana. En el camp de recerca lexicogràfica hi trobem el *Corpus textual informatitzat de la llengua cata-*

Murs i bigues centenaris conviuen amb la funcionalitat moderna a la seu de l'Institut. A la pàgina de la dreta, detalls de l'ornamentació de la capella.

lana (1998), que va dirigir Joaquim Rafel. Aquesta obra, primera etapa d'un *Diccionari del català contemporani*, aplega 3.400 textos catalans datats entre 1833 i 1988, que totalitzen 52 milions de paraules. Aquesta base de dades permetrà culminar el 2010 una mena d'etiquetatge morfosintàctic en disciplines que van de la narrativa a la correspondència, passant per les ciències socials o les belles arts.

Les polèmiques sobre l'adequació de la llengua als temps i les crítiques a la seva rigidesa normativa envolten un Institut que vindica l'autoritat com a centre de catalanística i al qual s'atribueix un cert immobilisme que allunya la llengua catalana de la realitat social. En ser reelegit president el 1998, Manuel Castellet va insistir en les funcions de l'Institut: acadèmia de llengua de tot l'àmbit lingüístic català, centre de catalanística i institut promotor i coordinador de la recerca i l'assessorament dels poders públics. Aquesta darrera funció es concreta en dos projectes relacionats: els *Reports de recerca a Catalunya* –informació periòdica sobre la recerca en cada una de les àrees científica i tecnològica– i l'Observatori de Recerca, centre de recollida, anàlisi, explotació i difusió de dades sobre la recerca a Catalunya.

Els darrers anys han estat un continuat estira-i-arronsa al voltant de la denominació de la llengua. Així, el 23 de febrer de 2006 el Consell Permanent de l'Institut va subratllar que "llengua catalana o català és el nom amb

El País Valencià: un interès històric i natural de la Secció Filològica

TEXT **Joan Martí i Castell**

Catedràtic i primer rector de la Universitat Rovira i Virgili. President de la Secció Filològica de l'IEC

No és debades recordar que en la fundació de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) l'any 1907 no fou prioritària la qüestió de la codificació lingüística del català; els tres principis que mogueren Enric Prat de la Riba foren l'exigència i el rigor científics, la catalanitat i l'obertura a l'exterior. Fins al cap de quatre anys, el 1911, no es creà la Secció Filològica (SF), en el dictamen acord de constitució de la qual s'expliciten les funcions: "estudiar científicament la nostra llengua, inventariar el seu lèxic, fer-ne el diccionari i fomentar el seu

ús dins i fora de la nostra terra." Se li atorguen, doncs, les pròpies d'una acadèmia de la llengua.

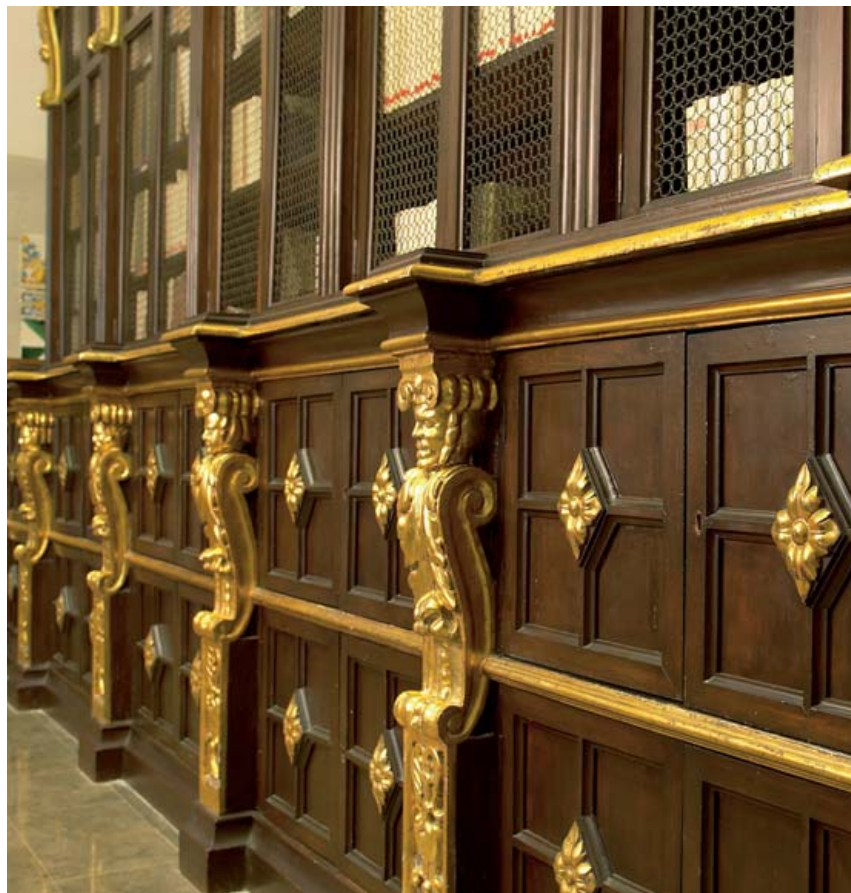
Pel que fa a l'àmbit d'actuació de l'IEC, els Estatuts estableixen que "s'estén a les terres de llengua i cultura catalanes" (Cap. I, art. 2); així mateix, determinen la funció de fixar la normativa del català i vetllar pel procés de normalització arreu on és llengua pròpia (art. 3 a). Amb la recuperació de la democràcia, l'Estat espanyol reconegué l'IEC per mitjà del Reial decret 3118/1976, del 26 de novembre, on es declara que té capacitat i autoritat d'intervenció en tot el domini lingüístic del català. El compromís de reunir tots els territoris de llengua catalana és infrangible i es manté com un dels trets fonamentals. Fins al punt que en el Reglament de règim interior, en referir-se als membres de les seccions (art. 18), es diu: "A l'hora de proposar un nou membre al Ple, cal que la secció tingui en

compte la realitat diversa de l'àmbit lingüístic català."

La SF ha complert escrupolosament el deure de la representació geogràfica de la llengua. I ha posat èmfasi, per raons de l'especificitat de la realitat sociolingüística, en el País Valencià. Manté unes relacions estretes amb les institucions que s'apliquen a l'estudi de la llengua catalana o que s'ocupen de l'anàlisi i el seguiment de la situació social en què hi viu. Tenint en compte el caràcter eminentment acadèmic de l'IEC, la SF es limita òbviament a la cooperació amb aquells organismes que treballen amb criteris exclusivament científics; a l'IEC no li correspon cap responsabilitat que no els tingui en compte. Així, doncs, de la mateixa manera que, pel que fa a l'àmbit balear, la Universitat de les Illes Balears és l'interlocutor habitual quant a les decisions lingüístiques i sociolingüístiques, pel que fa al País Valencià ho són les

què es coneix l'idioma que es parla a la Catalunya Nord, a l'Estat d'Andorra, al Principat de Catalunya, a la Franja de Ponent, al País Valencià, a la comarca del Carxe, a les Illes Balears i a l'Alguer." El "cavall de batalla" se situa al País Valencià, on "per raons sociolingüístiques, la llengua catalana es denomina també *valencià*, no essent, emperò, aquest terme en cap cas exclouent del nom genèric *llengua catalana* o *català*, nom amb què és coneguda per la romànica internacional i que així mateix es recull en els estatuts de les universitats d'Alacant, de València i Jaume I de Castelló de la Plana, i en altres institucions valencianes en referir-se a la llengua pròpia".

D'aquesta manera, l'IEC manté sense variacions aquesta denominació, "que és la que reflecteix el DIEC", i declara que "les solucions que apareixen en mitjans de comunicació o en l'ús de persones i grups –català/valencià, valencià/català, català-valencià, valencià-català– no solament no s'adeqüen a allò que l'IEC ha establert, sinó que, endemés, tampoc no s'ajusten a la manera com habitualment es denominen les llengües, amb un sol terme genèric, fins i tot en el cas d'aquelles que tenen més d'una apel·lació per a llur denominació: neerlandès o flamenc, castellà o espanyol, èuscar o basc, entre d'altres".

universitats que hi ha: la Jaume I de Castelló, la Universitat de València, la Universitat d'Alacant i la Universitat d'Elx. Les interrelacions es vehiculen sovint mitjançant la xarxa universitària Institut Joan Lluís Vives, especialment per a les qüestions sociolingüístiques. Això no obstant, la SF treballa sempre coordinadament amb l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (IIFV), compost per totes les universitats esmentades, llevat de la d'Elx. En els processos de fixació de la normativa lingüística els vincles permanents asseguruen que la variació pròpia dels parlars del País Valencià sigui considerada adequadament. Existeix un conveni marc de col·laboració signat pels rectors de les tres universitats i el president de l'IEC, en el qual es reconeix la coincidència dels objectius de fomentar i promoure la recerca en l'àmbit de la llengua catalana; l'acceptació òbvia de la unitat del català, i l'interès consegüent de forjar una preceptiva que sigui vàlida per a tots els territoris.

Tanmateix, on més inequívocament són paleses la voluntat i la concreció en fets de la col·laboració de la SF amb el País Valencià és en els treballs de codificació que aquella duu a terme i en els especialistes que hi intervenen. Tant el *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC com la gramàtica en curs d'elaboració han obert justament, progressivament i generosament les portes a la variació lingüística, des de la convicció que cap parlar no és millor ni pitjor que cap altre, principi que, per exemple, ha suposat l'eliminació en el *Diccionari* de la marca de dialectalismes: tan catalana és una forma lèxica d'Alacant com una de Girona; semblantment, tan catalana és una construcció sintàctica o una solució morfològica de València com una de Barcelona.

Per tal que l'objectiu de respectar la diversitat composicional de la llengua s'assoleixi amb garanties, la SF ha volgut comptar entre els seus membres amb una representació d'estudiosos, investigadors, escriptors, el coneixement dels quals de la realitat immediata amb

què estan habitualment en contacte assegurui en la normativa una plasmació pancatalana. Als fets em remeto: dels 38 membres de què es compon la SF, 10 són del País Valencià, és a dir, un 26%. El català central té una representació del 31,5%, amb 12 membres. El balear, del 10,5%, amb 4 membres, igual que les terres de Girona. El Camp de Tarragona, del 7,8%, amb 3 membres, igual que les terres de Ponent. La Catalunya del Nord, del 5,2%, amb 2 membres.

Els investigadors valencians de la SF són del tot conscients que la peculiaritat lingüística a què pertanyen hi té un pes específic ben notable. Saben perfectament que no cal que ningú més es preocupi perquè la variació valenciana no resti somorta. La SF li atorga la més meticulosa i alta qualificació.

ORGANITZACIÓ DE L'IEC

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

Es dedica a la recerca sobre la història de la literatura, de les arts i del dret. Emet informes i dictàmens sobre escuts municipals, banderes i béns d'interès cultural a Catalunya.

Amics de l'Art Romànic

Recerca històrica i arqueològica i divulgació de l'art romànic, dels seus antecedents i conseqüents pròxims i, en general, de la cultura romànica i medieval.

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

Estudis històrics i filològics relacionats amb la història del poble jueu i de la cultura hebrea de tots els temps. Recuperació, estudi i difusió del patrimoni dels jueus catalans de l'edat mitjana.

Societat Catalana d'Estudis Històrics

Conreu de les diverses branques dels estudis històrics i la seva difusió.

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

Estudi i publicació de la documentació relativa a la història dels usos litúrgics i paralitúrgics als territoris de l'antiga Corona de Catalunya-Aragó.

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

Estudi i difusió de les diferents branques de la història de la moneda, la medalla, els bitllets de

banc, els getons, els bons, els vals i altres objectes paramonetaris.

Societat Catalana de Musicologia

Promoció de la investigació científica musical i la seva aplicació pràctica.

SECCIÓ DE CIÈNCIES BIOLÒGIQUES

Desenvolupa programes de recerca en l'àmbit de la catalanística, de caire terminològic o orientats a l'estudi del patrimoni biològic i genètic, així com recerques no pròpiament centrades en territoris de parla catalana.

Institució Catalana d'Estudis Agraris

Estudi i debat de les diferents temàtiques de l'agricultura, la ramaderia i la silvicultura catalanes i del món rural.

Societat Catalana de Biologia

Difusió del desenvolupament de la ciència mitjançant les relacions entre científics i institucions científiques.

Institució Catalana d'Història Natural

Estudi i divulgació dels coneixements referents als éssers i els sistemes naturals.

SECCIÓ DE CIÈNCIES I TECNOLOGIA

Comprèn quatre àrees de ciències –Matemàtiques, Física, Química i Geologia– i quatre àrees de tecnologia –Industrial, de la Construcció, de la Informació i Comunicació, i de la Terra.

Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Estudi i difusió de coneixements sobre les ciències de l'alimentació.

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Impuls de les recerques històriques sobre el passat científic i tecnològic en tots els àmbits.

Societat Catalana de Física

Foment de la recerca en l'àmbit de les ciències físiques i de la publicació de treballs.

Societat Catalana de Matemàtiques

Conreu de les ciències matemàtiques i foment de l'ensenyament i la investigació teòrica i aplicada.

Societat Catalana de Química

Conreu de les ciències químiques, foment de la investigació, promoció de la renovació en els aspectes pedagògics i difusió del seu coneixement.

Societat Catalana de Tecnologia

Difusió dels avenços tecnològics i debat sobre la seva incidència en l'economia, en el món empresarial i en la vida social i domèstica.

SECCIÓ FILOLÒGICA

Acompleix la funció d'acadèmia de la llengua catalana, que comporta l'estudi científic de la llengua, l'establiment de la normativa lingüística i el seguiment del procés d'aplicació d'aquesta normativa.

Societat Catalana d'Estudis Clàssics

Coneixement científic del món grecollatí, foment d'aquests estudis i de les relacions amb estudiosos d'arreu.

Societat Catalana de Llengua i Literatura

Estudi de totes les branques i tots els aspectes de la llengua i la literatura catalanes. Realització de col·loquis, taules rodones i cursets de caire monogràfic.

SECCIÓ DE FILOSOFIA I CIÈNCIES SOCIALS

A més de la filosofia, hi són representades l'antropologia, les ciències de la comunicació, el dret, l'economia, la geografia, la pedagogia i la sociologia.

Associació Catalana de Sociologia

Foment dels estudis sociològics i del paper del sociòleg i organització de congressos, debats i jornades.

Societat Catalana d'Economia

Estudi, recerca i difusió en l'àmbit de l'economia, i en particular de la realitat econòmica catalana, la seva història i el seu futur.

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

Conreu de l'estudi i de la investigació del dret en general i del dret català en particular.

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

Recerca sobre aspectes teòrics de l'ordenació territorial i de la ciència regional, estudis sobre l'estructura territorial de Catalunya i dels altres

països catalans i sobre l'aplicació de les mesures d'ordenació.

Societat Catalana de Comunicació

Conreu i difusió dels estudis adreçats a impulsar la comunicació social i el seu coneixement.

Societat Catalana de Filosofia

Conreu i difusió de les disciplines filosòfiques en tots els seus aspectes i de la recerca històrica del pensament nacional.

Societat Catalana de Geografia

Conreu de la geografia en tots els seus aspectes.

Societat Catalana de Pedagogia

Reuneix els professionals de la pedagogia i les persones que han realitzat aportacions educatives importants i col·labora en la investigació educativa.

Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

Organització de conferències i col·loquis en col·laboració amb diverses universitats.

CRONOLOGIA

1906 Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Les sessions del congrés, celebrat el mes d'octubre, catalitzen les aspiracions de la societat a disposar d'una institució que impulsi i organitzi tots els aspectes de la cultura pròpia.

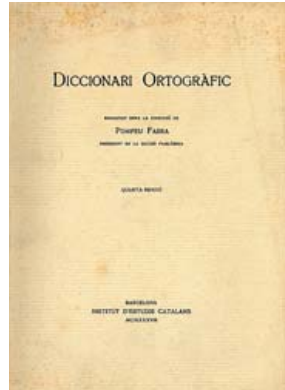
1907 Es funda l'Institut per iniciativa d'Enric Prat de la Riba, president de la Diputació de Barcelona. Antoni Rubió i Lluch n'és elegit primer president i Josep Pijoan, secretari. El primer nucli està dedicat als estudis històrics. La nova institució té la seu al Palau de la Generalitat, aleshores anomenat Palau de la Diputació.

1908 Josep Puig i Cadafalch, fundador de la Secció Històrico-Arqueològica i pre-

sident de l'Institut en diversos períodes, promou la recuperació científica d'Empúries i les primeres excavacions.

1909 L'Institut comença la publicació dels quatre volums de *L'arquitectura romànica a Catalunya*, obra cabdal de Puig i Cadafalch.

1911 L'Institut s'amplia i queda constituït per tres seccions: la Secció Històrico-Arqueològica, presidida per Antoni Rubió fins al 1915; la Secció Filològica, presidida per Antoni M. Alcover fins al 1918, i la Secció de Ciències, presidida per Miquel A. Fargas fins al 1916. Els tres presidents de secció ho són de l'Institut per rotació qua-

drimestral. Eugeni d'Ors n'és el secretari general fins al 1920.

1912 Es crea la Societat Catalana de Biologia com a societat filial.

1913 Es creen les Oficines Lexicogràfiques de l'Institut. Es publiquen les *Normes ortogràfiques*, declarades oficials un any més tard per la Mancomunitat de Catalunya, sota la presidència de Prat de la Riba.

1914 La biblioteca de l'Institut es posa a disposició dels investigadors amb el nom de Biblioteca de Catalunya.

Es creen l'Estació Aerològica de Barcelona, el Servei d'Excavacions, el Servei de Conservació i Catalogació de Monuments i el Servei de Conservació i Catalogació d'Arxius i Biblioteques d'Interès Històric.

1917 Es publica el *Diccionari ortogràfic* de l'Institut. Les edicions següents tenen lloc els anys 1923, 1931 i 1937. Es crea el Servei de Catalogació i Foment dels Museus Locals. Té lloc l'adhesió de la Institució Catalana

d'Història Natural. És la més antiga de les filials, fins i tot més antiga que el mateix Institut, ja que va ser fundada l'any 1899.

1918 Publicació de la *Gramàtica catalana*, de Pompeu Fabra, referència normativa primordial.

1921 L'Institut crea el Servei Meteorològic de Catalunya.

1923 Incorporació a la Unió Acadèmica Internacional (UAI). Neix la Societat Catalana de Filosofia, amb una vida molt curta en la seva primera etapa, ja que és estroncada per la dictadura de Primo de Rivera. Tardarà més de mig segle a reprendre les seves activitats.

1925 Amb la supressió de la Mancomunitat durant la dictadura de Primo de Rivera, l'Institut perd el reconeixement i la subvenció oficials, així com els serveis que tenia encomanats i que no li seran retornats fins al 1930.

1931 Es crea la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, origen de les actuals filials especialitzades. L'Ajuntament de Barcelona cedeix a l'Institut els edificis de la Casa de Convalescència i l'Hospital de la Santa Creu per a la instal·lació dels seus serveis i de la Biblioteca de Catalunya.

1932 Es publica el *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra, que és adoptat per l'Institut com a diccionari normatiu. S'aproven les Normes de Castelló, respectuoses amb les emanades de l'Institut, subscriptes per intel·lectuals i institucions valencians.

1935 Fundació de la Societat Catalana de Geografia.

1939 La Diputació de Barcelona s'empara dels locals de l'Institut, que és

considerat extingit per les autoritats franquistes.

1942 Es reprenen les activitats en la clandestinitat.

1946 Es crea la Societat Catalana d'Estudis Històrics. Entre els seus objectius figura la constitució d'una possible alternativa per al cas que triomfessin les maniobres per abolir l'IEC.

1947 Es reprenen les publicacions sense sotmetre-les a la censura.

1951 Creació en la clandestinitat de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, segregada anys més tard en diverses societats especialitzades.

1959 La policia suspèn la festa anual de l'Institut a casa de Lluís Bonet i Garí, a Barcelona.

1962 L'Institut s'acull al Palau Dalmasas, seu d'Òmnium Cultural, i en rep el suport econòmic bàsic. Un any després, la seu serà clausurada per ordre governativa i no es reobrirà fins a cinc anys més tard.

1968 Inici de la publicació de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, amb l'assessorament lingüístic del secretari general de l'Institut, Ramon Aramon, i la participació de la majoria dels seus membres i de nombrosos experts de les diferents filials. Commemoracions públiques del centenari del naixement de Pompeu Fabra.

1969 Es funda la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics.

1973 Creació de la Societat Catalana de Musicologia.

1976 Restituïda la democràcia, el Reial decret 3118 (del 26 de novembre) atorga "reconeixement oficial a l'Institut d'Estudis Catalans com a corporació acadèmica científica i cultural [...], l'àmbit d'actuació de la qual s'estendrà a les terres de llengua i cultura catalanes".

Se celebra el Congrés de Cultura Catalana (1976-1977), amb una àmplia participació de membres de l'Institut i les seves filials.

1977 Recuperació de la seu de la Casa de Convalescència, ocupada per la Diputació el 1939. Creació d'Amics de l'Art Romànic com a filial adscrita a la Secció Històrico-Arqueològica.

1979 Neixen l'Associació Catalana de Sociologia i la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics.

1980 Joan Coromines publica el primer volum del *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*.

La Generalitat de Catalunya disposa que l'Administració seguirà les normes lingüístiques de l'Institut. Resorgeix la Societat Catalana de Filosofia.

1982 Constitució del Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè per treballar i divulgar estudis en el camp de les ciències de la Terra.

1983 L'Institut accepta com a filial la Institució Catalana d'Estudis Agraris, creada el 1979.

1984 Fundació de la Societat Catalana de Pedagogia i del Centre de Recerca Matemàtica.

1985 Es posa en marxa el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT), projecte que té com a objectiu principal la formació d'una base de dades d'art romànic català dels segles IX al XIII. Es crea el Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT), a càrrec de l'IEC i la Generalitat, amb la finalitat d'elaborar i difondre recursos terminològics, normalitzar els neologismes

catalans i prestar assessorament en l'ús de la llengua dins dels àmbits científic, tècnic i socioeconòmic. Inici del projecte de *Diccionari del català contemporani*.

1986 Fundació de la Societat Catalana de Comunicació.

1989 Posada en marxa de l'*Atlas lingüístic del domini català*.

1990 Comencen les activitats de recerca del Laboratori de Fonètica.

1991 Llei de la Generalitat de Catalunya sobre l'autoritat lingüística de l'Institut. Apareix la *Revista de Física*, primera publicació d'alta divulgació científica d'aquesta disciplina en català, editada per la Societat Catalana de Física. Connexió de l'Institut al Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA).

1992 L'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació, creada l'any 1979, s'incorpora a l'Institut.

1995 Primera edició del *Diccionari de la llengua catalana*, normatiu per a tot l'àmbit lingüístic català. Publicació dels *Reports de la recerca a Catalunya (1990-1995)*. Creació de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics.

1997 Acord de modificació dels estatuts per fer constar explícitament la unitat de la llengua catalana, per damunt de les denominacions que pugui presentar en els diferents indrets de la seva extensió geogràfica.

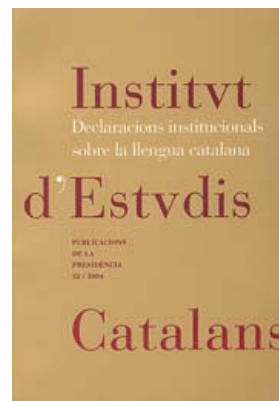
1999 Inauguració de la seu territorial de Perpinyà.

2001 Inauguració de les noves instal·lacions de la Casa de Convalescència restaurada.

L'IEC, junt amb la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i el Capítol Català de la Internet Society, crea l'Associació PuntCat per demanar a la ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) un domini per a la comunitat lingüística i cultural catalana. La Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, fundada l'any 1979, s'incorpora a l'Institut.

Inauguració de la seu territorial de Castelló de la Plana.

2002 Manifest sobre *La llengua catalana a la Unió Europea*, amb què s'insta al reconeixement de ple dret del català en l'àmbit comunitari.

2003 Es posa en marxa l'Observatori de la Recerca Catalana, amb l'objectiu d'avaluar d'una manera continuada la situació del sistema català de ciència i tecnologia segons paràmetres homologables internacionalment.

2004 Aprovació de l'informe al Parlament de Catalunya sobre la reforma de l'Estatut. Celebració de la 78a Assemblea General de la Unió Acadèmica Internacional a la seu de l'IEC. Publicació de les consideracions sobre *L'ús social de la llengua catalana*. Declaració institucional sobre *Perspectives del segle XXI: recerca i país*.

2005 Salvador Giner és el nou president de l'Institut. Presentació de l'*Informe sobre el canvi climàtic a Catalunya* i de les *Obres completes* de Pompeu Fabra. La ICAAN aprova el domini d'Internet CAT, que serà operatiu un any més tard. En una assemblea celebrada a la seu de l'IEC, l'Associació PuntCat es dissol per deixar pas a la Fundació PuntCAT, que neix per promoure i gestionar el nom de domini CAT i impulsar la llengua i la cultura catalanes en l'àmbit de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Inauguració de les seves territorials de Lleida i Alacant.

2006 La sessió acadèmica celebrada al Palau de la Música el 16 d'octubre obre els actes del I Centenari. L'entitat té 122 membres numeraris, 52 d'emèrits i 56 de corresponents. Compta amb 26 societats filials, que agrupen un total de 8.398 socis, i hi treballen 96 empleats.

Es publica la *Declaració sobre la denominació de la llengua catalana*. Es publiquen els *Reports de la recerca a Catalunya (1996-2002)*.

Encàrrec a l'IEC de coordinar i situar a Catalunya el projecte de recerca sobre la dignitat de la persona humana, de la Unió Acadèmica Internacional.

2007 Publicació de la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana*, que es posarà a la venda per Sant Jordi, a càrrec d'Enciclopèdia Catalana i Edicions 62. Consta de 69.986 articles o entrades, 2.420 més que a la primera edició. Primer centenari de l'Institut d'Estudis Catalans.